

## La Chambre

2007

### LOGELA

Proiektzio bakarreko bideo-instalazioa,  
16 mm-ko filma artxibo digitalera transferitua,  
koloreduna, mutua

Iraupena: 10 min 26 s (begiztan)

*La Chambre* (1972) filmean oinarritua

Antzezlea eta zuzendaria: Chantal Akerman

Edizioa eta espazio-kontzeptua: Claire Atherton

Fondation Chantal Akerman-en eta

Marian Goodman Gallery-ren adeitasunez



7. Instalazioaren ikuspegia, Rio Oi Futuro, 2018

*La Chambre* zera esperimentala da guztiz; *Hotel Monterey* filmatzen amaitu eta biharamunean grabatu nuen. Kamerak grabaketa-mugimendu bat eta bera egiten du zenbait aldiz, eta, halako batean, kontrako norantzan jotzen du. Harridura eragiten du ikuslearen garunean, hautsi egiten baita hark aldaezintzat jotzen zuen erritmoa.

Chantal Akerman, « Je voudrais que mes films ne plaisent plus seulement aux critiques et aux cinéphiles », Jacques De Decker-ek bildutako hitzak, *Le Soir*, 1981eko urtarrilaren 14a, 19. or.

Kameraren aurrean zein atzean beren gorputzak baliatzen dituzten artisten lanen erakusketa baten harira, Chantali gogoa piztu zitzaion *La Chambre*-tik abiatuta instalazio bat egiteko. Filmean, 360 graduko bi panoramikak logela bat deskribatzen dute: besaulki bat, fruta batzuk mahai baten gainean, ur-irakingailu bat, komoda bat eta gero ohe bat, non deskubritzen baitugu Chantal, erdi-etzanda. Hirugarren panoramika erdibidean eteten da, kontrako norantzan jo, eta hor ikusten dugu Chantal sagar bat jaten. Filma hainbat aldiz segidan eta etenik gabe ikusita, iruditu zitzaigun panoramika hirukoitzak lehendik ere eratzten zuen mugimendu etengabearen sentipena areagotzen zuela buklearen efektuak. Hala, filma begiztan proiektatzea erabaki genuen, ikusleek, zutik, parez pare ikusteko moduan. Gustuko genuen, begiztaren ondorioz, irudia braust igarotzen zela horma beixaren gaineko azken mugimendutik besaulki gorriaren gaineko plano finkora. Errakorraren agerpenak halako sorpresa bat eragiten zuen, eta, hala, norantza-aldaketak eragiten duen «harriduraren» oihartzuna zekarren.

Claire Atherton, 2025eko otsaila

## Tombée de nuit sur Shanghai

2009

### ILUNABARRA SHANGHAIN

Proiektzio bakarreko bideo-instalazioa,  
koloreduna, soinuduna

Bi txinatar akuario faltsu argidunekin

Iraupena: 14 min (begiztan)

*Tombée de nuit sur Shanghai* filmean oinarritua  
(*L'État du monde* (2007), taldeko filmaren parte)

Argazkia eta zuzendaritza: Chantal Akerman

Irudiaren eta soinuaren edizioa eta

espazio-kontzeptua: Claire Atherton

Fondation Chantal Akerman-en eta

Marian Goodman Gallery-ren adeitasunez



8. Instalazioaren ikuspegia, Casa Masaccio, 2022

Soinuak baino gehiago, irudiak baino gehiago, hierarkiarik gabe, marrazki bizidunekin batera agertzen da Mona Lisa, eta Chopin, berriz, 1970-1980 hamarraldietako musika estatubatuarrekin nahasian dago, halako plazer anbiguo batean.

Munduaren egoerari buruzko film labur bat egiteko proposamena luzatu zidatenean, zanpatuta sentitu nintzen halako gai zabalaren pean. Eta neure artean pentsatu nuen: bizi naizen kalea, Ménilmontant kalea, orobat da munduaren egoeraren parte. Baina, egunero ikustearen poderioz, jada ez dut ikusten. Beraz, urruntzea erabaki nuen, ikusi ahal izateko. Beraz, Shanghaira joan nintzen; urrun dago, eta lehenengo aldia nuen han. Eta ikusi nuen mundu bat non irudiak ageri baitira nonahi, non kultura guztiak nahasten baitira kontzertu gorgarri batean, eta dena da bideoa; itsasontziak, eraikinak: pantaila erraldoiak dira denak. Atsegin handia eman zidan han egoteak, baina beste zerbait ere bai: are gehiago pentsarazi zidan totem gisa ezartzen diren irudiez.

Chantal Akerman, «Tombée de nuit sur Shanghai» (2009), *Œuvre écrite et parlée*, Paris, L'Arachnéen, 2024, 1.161. or.

2009ko abenduan, *Maniac Summer* instalazioa eraiki genuen Marian Goodman galeriaren sotoan (Paris). Chantalek film umezurtza deitzen zion: gairik ez helbururik gabea. Ezkerreko paretan proiektatzen zen; ondoren, erdian, desegin eta biderkatu egiten zen, eta, azkenik hamaika puskatan lehertzen zen eskuineko paretan. Eztandaren esperientzia sotoko espazioan kokatu genuenean, iruditu zitzaigun beste irudi eta soinu batzuk jarri behar genituela solairu nagusian, preludeio baten gisara. Orduantxe akordatu ginen *Ilunabarra Shanghain* filmarekin, bi urte

lehenago amaitua. *Maniac Summer* bezalaxe, beste film honek ere irudien biderkapena lantzen du, baina marko bakar baten barruan. Shanghaiko badian, gauez, espazio guztiak dira pantailak: itsasontziak, paretak, publizitate-irudiak nahasian eta jarraian erakusten dituzten eraikinak, marrazki bizidun estatubatuarretako pertsonaiak, eta Gioconda bera, musiken nahaste-borraste batean.

Filmaren muntaketa amaitzean, bi akuario txinatar, argia zutenak, oparitu nizkion Chantali: irudi elektronikoak, Shanghaiko irudi elektroniko erraldoien oihartzun gisa. Arrainontzi txikiak deitzen zien.

Galeriako solairu nagusian *Ilunabarra Shanghain* kokatu ostean, proiektzioaren oinetan bi akuario txinatarrak ipintzea erabaki genuen. Kontrapuntu hori, karikaturatik gertukoa eta ia txantxazkoa, lagungarri gerta zitekeen ikusleek distantzia har zezaten, beren buruari galderak egin ziezazkieten, eta ez zitezen erori «totem gisa ezartzen diren irudien» adorazioan. Horrela jaio zen *Ilunabarra Shanghain* instalazioa.

Claire Atherton, 2025eko otsaila

## Femmes d'Anvers en novembre

2008

### ANTWERPENGO EMAKUMEAK AZAROAN

Proiektzio anitzeko bideo-instalazioa,  
koloreduna eta zuri-beltza, mutua

*The Landscape* (hormako 5 irudi)

Iraupena: 20 min (begiztan)

*The Black & White Square Portrait*

Iraupena: 4 min (begiztan)

Zuzendaria: Chantal Akerman

Argazkia: Rémon Fromont

Edizioa eta espazio-kontzeptua: Claire Atherton

Fondation Chantal Akerman-en eta

Marian Goodman Gallery-ren adeitasunez



9. Instalazioaren ikuspegia, Casa Masaccio, 2022

Lehenik, artista batek proposatu zidan film bat egitea, dantzari batzuk agertzen ziren pieza baterako. Dantzariak Anbereseko kaleetan erretzen filmatzeko eskatu zidan. Zuri-beltzean egin nahi nuen, hiru pantailatan, piezarekiko harremana abstraktuagoa izan zedin.

Ondoren, zera esan nion Claire Athertoni —nire adiskidea, baita nire filmen muntatzailea ere, orain dela 22 urte—, banuela gogoia irudiok beste modu batean muntatzeko, eta geure instalazio bat egiteko. Gauza erabat desberdin bat sortu genuen, askeagoa. Irudi batzuk koloretan jarri genituen atzera ere, eta horiekin jolastu genuen. Bagenekien, ondotox jakin ere, emakumeak zirela eta erretzen ari zirela, baina gida gisa beste zerbait baliatu genuen: formekiko, posizioekiko eta mugimenduekiko harremana. Zentzurik ez, esanahirik ez, kontakizunik ez...

Lehenik, 5 pantailako multzo bat eraiki genuen: horizontalean luzatuta, eta «landscape» [paisaia] izena jarri genien. Gero, aldamenean, «erretrotua» jarri genuen, irudi handi-handi bat, aurpegi kasik txundigarri bat, arteko figura klasikoaren antzera.

Ez dauka soinurik ez delako zera errealista bat. Koreografia bat da, presentzia bat. Gustuko genuen kontakizunik ez izatea. Ikusleak berea eraiki dezake, horretarako askatasuna du. (...)

Instalazio hori lantzean, irudipena genuen denbora horizontalean eta bertikalean zihola aldi berean.

Chantal Akerman, «À propos des Femmes d'Anvers » (2009), *Œuvre écrite et parlée*, Paris, L'Arachnéen, 2024, 1158. or.

## Marcher à côté de ses lacets dans un frigidaire vide

2004

NORBERE OINETAKO-LOKARRIEN ONDOAN  
IBILTZEA HOZKAILU HUTS BATEAN

Proiektzio anitzeko bideo-instalazioa,  
zuri-beltza, soinuduna

Iraupena: tulezko pantaila, 8 min (begiztan);  
hormako diptikoa, 24 min (begiztan).

Bi aretok osatutako instalazioaren bigarren zatia  
Zintzilik dagoen pantailan Chantal Akermanen  
amonaren egunkariko irudien sekuentzia mutu bat  
proiektatzen da. Horman, Chantal Akermanen eta bere  
amaren arteko elkarrizketa baten diptiko bat.  
Zuzendaria: Chantal Akerman  
Zuri-beltzeko irudiak Chantal Akermanek eta  
Claire Athertonek birfilmatuak  
Irudiaren eta soinuaren edizioa eta  
espazio-kontzeptua: Claire Atherton  
Fondation Chantal Akerman-en eta  
Marian Goodman Gallery-ren adeitasunez

Egunerokoarekin hasi zen dena: neure amonaren egunerokoarekin.  
Geratzen zaigun gauza bakarra, dio amak beti.  
Maiz, gabeziaren inguruan hitz egiten eta lan egiten dut, ezerezaren  
inguruan, neure amak oraindik ere esaten duenez. Hemen, geratzen  
zaigunarekin lan egiten dut. Ez da ezer asko, eta, alabaina, mundu  
oso bat da.

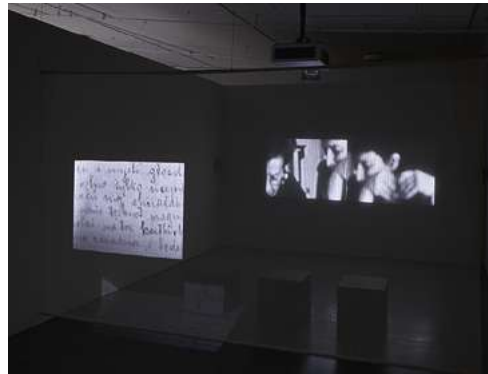
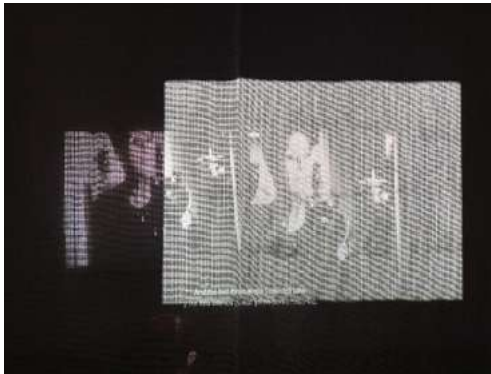
Chantal Akerman, «Marcher à côté de ses lacets dans un frigidaire vide» (2004),  
*Œuvre écrite et parlée*, Paris, L'Arachnéen, 2024, 1022. or.

Instalazio honetan Chantalen amonaren eguneroko intimoaren edukiak  
aztertzen dira: amona hura Auschwitzera bidali zuten, eta han hil zen;  
horren ostean aurkitu zen egunerokoa. Instalazioa, beraz, Chantalen eta  
bere amaren arteko elkarrizketan oinarritzen da, zeina *Demain on déménage*  
filmaren *making-of* delakorako grabatu baitzen. Elkarrizketan zehar,  
bi emakumeek amonaren koaderno intimoa aztertzen dute elkarrekin,  
hori deszifratzen saiatzen dira, polonieraz idatzita baitago. Hainbat gai  
hartzten dituzte hizpide: oroitzapenak, emakume izatearen auzia, amona,  
esparruetako bizitza, Historia.

Instalazioa lantzeko elkartu ginenean, Chantalek ikusi gabeak zituen  
elkarrizketaren *rushak*, baina gogoan zuen amarekin igarotako momentu  
hura. Elkarrekin deskubritu genituen irudiak. Askok hunkitu ginen, baina  
iruditu zitzaigun moduren bat topatu behar genuela Chantalen eta bere  
amaren arteko intimitatearekiko harremana ez zedin hain literala izan.  
Distantzia bat sortu beharra zegoen, nolabaiteko tarte bat, elkarrizketa  
filmatuaren markotik irteteko eta zera funtsezkoago batera iristeko.  
Lehenik, elkarrizketa muntatu nuen; ondoren, telebista-gailu batean eman  
genuen, zuri-beltzean, eta berriro ere filmatu genuen zenbait

aldiz, irudian barna ibiliz, eta une jakin batzuetan zoom eginez. Jarraian, diptiko bat osatu genuen irudi eraldatuekin. Gero, kamera berarekin, egunerokoaren orrialdeak grabatu genituen. Bazirudien orrialdeak ferekatzen genbiltzala. Irudi horien artean, hiru aukeratu, eta triptiko bat eraiki genuen. Hala, bagenuen diptiko bat, Chantalen eta bere amaren arteko elkarrizketarekin, eta triptiko bat, berriz, egunerokoaren irudiekin. Pentsatu genuen proiektzio-ardatz bakar bat nahi genuela, eta egunerokoak egon behar zuela instalazioaren erdigunean. Horrela bururatu zitzaigun egunerokoa tulezko pantaila batean proiektatzeko ideia: hartara, ikusleak elkarrizketako irudiak soma ditzake ehunaren bitartez, eta, halaber, hurbiltzeko aukera ere badu: pantaila inguratuta, proiektzioaren aurrean kokatzen den banku batean eser daiteke.

Claire Atherton, 2025eko otsaila



10-11. Instalazioaren ikuspegiak, La Virreina, Bartzelona, 2023 (ezkerrean),  
Eye FilmMuseum, Amsterdam, 2020 (eskuinean)

## Untitled (D'Est)

1998

### IZENBURURIK GABEA (EKIALDEKOA)

14 koloretako argazki multzoa

Ijeztutako cibachrome inprimaketak aluminioaren gainean ezarriak

50 x 60 cm

Fondation Chantal Akerman-en eta

Marian Goodman Gallery-ren adeitasunez

*D'Est* filmeko argazkien multzoa *D'Est, au bord de la fiction* instalazioa egin eta urte batzuetara sortu zen. 1998an izan zen hain zuzen, *Selfportrait / Autobiography: A Work In Progress* erakusketaren harira (London).

Chantalek, bada, *D'Est*-eko irudi finkoak erakutsi nahi zituen, instalazio berri horrekiko elkarriketan. Azkar asko aukeratu genituen. Formatu analogikora itzul gitezkeen, baina Chantalek instalazioaren bideo-alderdiari eutsi nahi zion.

Claire Atherton, 2025eko otsaila



12. *D'Est, au bord de la fiction* instalazioaren bideo-pantaila baten argazkia

## Là-bas

2006

### HANTXE

Koloretako 7 argazkiren multzoa

Inprimaketa digitalak

50,5 × 90 cm

Fondation Chantal Akerman-en eta

Marian Goodman Gallery-ren adeitasunez

Leihotik begira nengoen, leiho bat estalia lastozko pertsiana fin-finekin, pertsiana batzuk xafla fin-finekikoak, zirrikitu fin-finekikoak, eta, horrenbestez, horietan zehar ikusten nuen, ikusten nuen, ez ninduten ikusten, tira, hala uste dut.

Eta eszena baten modukoa zen.

Chantal Akerman, Frank Nouchi-rekin elkarriketan, filmaren prentsa-txostena, 2006

Muntaketaren amaieraz geroztik geneuzkan filmaren fotogramak: 2006tik, alegia. Bi urte geroago, sorta bat aukeratu genuen, 7 ale guztira, eta 2008an Fresnoyn erakutsi ziren: orduko hartan, instalazio gisa aurkeztu ziren.

Claire Atherton, 2025eko otsaila



13. Là-bas, fotograma

## Je tu il elle, l'installation

2007

### NI ZU HURA, INSTALAZIOA

Hiru proiektzioko bideo-instalazioa,  
zuri-beltza, mutua

Iraupena: 20 min 8 s (begiztan)

35 mm-ko *Je tu il elle* (1974) filmean oinarritua

Zuzendaria: Chantal Akerman

Irudiaren eta soinuaren edizioa eta

espazio-kontzeptua: Claire Atherton

Fondation Chantal Akerman-en eta

Marian Goodman Gallery-ren adeitasunez



14-15. Instalazioaren ikuspegiak, La Virreina, Bartzelona, 2023-2024  
(ezkerrean), Galerie Marian Goodman, Paris, 2021 (eskuinean)

Filma hiru denboraren ganean eraikita dago: bizitako egoerei dagokien denboretan, hain zuzen. Alde batera utzita erreportajearen denbora, haren [il] denbora, badago, batetik, niaren denbora, denetan fantasiazkoena, kanpokoarekin lotuta ez dagoena, eta, bestetik, emakumearen denbora [elle], hau da, alderdi psikologikoarena: horko horretan, beren bideak gurutzatzen direlarik bi pertsonaren artean gertatzen denak baldintzatzen du denbora.

Chantal Akerman, «entretien du dossier de presse de *Je tu il elle*» (1975), *Œuvre écrite et parlée*, Paris, L'Arachnéen, 2024, 63. or.

*D'Est, au bord de la fiction* instalazioari esker espazioan muntatzearen kontu hori deskubritu genuenetik, Chantalek maiz aipatzen zidan *Je tu il elle* ere aise izan zitekeela instalazio bat. Kameraren aurrean eta atzean beren gorputzak baliatzen zituzten artisten erakusketak, zeinetarako sortu baikenuen *La Chambre*, horretan lan egiteko aukera eman zigan. Filmeko hiru denborak elkar genitzakeela pentsatu genuen, hots,aldi berean proiektatu genitzakeela, bata bestearen alboan. Probatu egin genuen. Gure begiradak, batzuetan, hiru irudietako batean finkatzen ziren; beste batzuetan, berriz, bakar batean, eta zenbaitetan atzera egiten genuen bi ikusi ahal izateko, baita hirurak ere batera ikusi ahal izateko. Mugimenduek elkarri erantzuten zioten, soinuak nahastu egiten ziren. Irudiak elkarren ondoan ipinita, kontakizunak beste forma bat hartzen zuen, ez hain lineala, koreografikoagoa. Erritmoa landu genuen atzera ere, eta iruditu zitzaigun egokia zela.

Claire Atherton, 2025eko otsaila



## My Mother Laughs, Prelude

2012

### AMAK BARRE EGITEN DU, PRELUDIOA

Proiektzio bakarreko bideo-instalazioa,  
kolore eta soinuduna

Iraupena: 27 min 16 s (begiztan)

Lan hau hasiera batean *Maniac Shadows* (2012)  
instalaziorako sortu zen

Chantal Akermanek bere *My Mother Laughs*  
liburuaren lehen orrialdeak irakurtzen ditu.

Zuzendaria: Chantal Akerman

Edizioa eta espazio-kontzeptua: Claire Atherton

Fondation Chantal Akerman-en eta

Marian Goodman Gallery-ren adeitasunez

Kameraren aurrean jarri zen Chantal, eta *My Mother Laughs* liburuaren hasiera irakurri zuen, ingelesez. Ez zuen argi asko nahi. Hartualdi bakarra egin genuen. Irakurraldi hau *Maniac Shadows*-en aurkezpenarekin batera proiektatu zen Kitchen-en (New York), eta, ondoren, obraren parte bihurtu zen. Chantalek gogoko zuen bien arteko kontrastea: batetik, instalazioko irudien kaosa; bestetik, irakurraldi gozoa.

Claire Atherton, 2025eko otsaila



16. Instalazioaren fotograma

## Photo Wall (Maniac Shadows)

2012

96 inkjet inprimaketako multzo hau *Maniac Shadows* (2012) instalaziorako egin zen hasiera batean. Fondation Chantal Akerman-en eta Marian Goodman Gallery-ren adeitasunez



17. Instalazioaren ikuspegia, La Virreina,artzelona, 2023-2024

## Une voix dans le désert

2002

### AHOTS BAT BASAMORTUAN

Proiektzio bakarreko bideo-instalazioa,  
kolore eta soinuduna

Iraupena: 52 min (begiztan)

*From the Other Side* instalazioaren hirugarren zatia.

*De l'autre côté* filmaren azken sekuentzia Arizonako

basamortuan jarritako pantaila batean proiektatu

zen 2002ko ekainean. Ondoren, proiektzio hau

Chantal Akermanen ahotsarekin filmatu zen berriro,

txandaka ingelesez eta gazteleraz.

Zuzendaria: Chantal Akerman

Edizioa eta espazio-kontzeptua: Claire Atherton

Fondation Chantal Akerman-en eta

Marian Goodman Gallery-ren adeitasunez

Arizonako basamortuan, mugan, bi mendiren artean —bata estatubatuarra, bestea mexikarra—, pantaila bat jarri zen, hamar metroko oinarria zuena.

Pantaila horren gainean proiektatu ziren film honen azken minutuak:

*De l'autre côté*.

Irudi eta soinu horiek mugaren bi aldetara ikusi eta entzun ziren:

gaztelaniak burrunba egin zuen bai Estatu Batuetan bai Mexikon,

eta ingelesak bai Mexikon bai Estatu Batuetan.

Pantaila horixe, basamortuan kokatua, bi mendiz inguratua, gau eta egun filmatu genuen.

Irudi horien guztien artean, ordubete aukeratu genuen: gauaren azken

hondarretan hasten zen planoak, eta egunsentian amaitzen.

Chantal Akerman, «Une voix dans le désert» (2003), *Œuvre écrite et parlée*,

Paris, L'Arachnéen, 2024, 988. or.

Kasseleko dokumentan geundela, Alemanian, *From The Other Side* instalazioa jartzeko asmoz, beste talde bat Mexikoren eta Estatu Batuen arteko mugara joana zen aldi berean, pantaila erraldoia jartzera eta hura filmatzera. Chantalek enkoadraketa-zehaztapen guztiak jakinarazi zizkien: bi mendiak, zorua aurreko planoan, proportzioak. Basamortuan, bada, filmeko azken sekuentzia proiektatu zen, Estatu Batuetako muga-patruilen bidezaintza-irudiak, eta, jarraian, *travelling* bat, ilunabarrez, Los Angelesera doan autobidean, eta atzean Chantalen ahotsa, gaztelaniaz eta ingelesez txandaka, Daviden amaren istorioa kontatuz: migratzaile mexikar bat, Estatu Batuetan desagertua.

Goizean, Kasselen ginela, igorritako irudietan ozta ikusten genituen bi mendiak, Mexikon iluntzen ari zuelako; aldiz, filma ondo baino hobeto ikusten genuen, pantailan proiektatuta. Gero, Kasselen orduak aurrera egin ahala, Mexikon egunak argitzen zuen apurka, mendiak agertzen zitzaizkigun, eta pantailako irudia, berriz, aienatu egiten zen. Chantalen ahotsa beti entzuten genuen, haizearekin nahastuta. Hurrengo urtean, berriro elkartu ginen Kasselen begiztan proiektatu ziren gau hartako *rushak* ikusteko. Ordubeteko muntaketa bat sortu genuen, eta Chantalek *Une voix dans le désert* izena jarri zion.

Claire Atherton, 2025eko otsaila



18. *De l'autre côté* (2002), fotograma

Hurrengo orrialdeetan: 19-20. *Une voix dans le désert*, instalaziorako pantailaren kokapena, Sonorako basamortua, AEBen eta Mexikoren arteko muga, 2002





## Claire Athertonek Chantal Akermani omenaldia

Testu hau Claire Athertonek idatzi eta irakurri zuen, 2015eko azaroaren 16an, Cinémathèque française delakoan Chantal Akermani egindako omenaldian, *No Home Movie* filmaren estreinaldiaren aurretik.

Iraupena:

Claire Athertonek omenaldian irakurritako frantsesezko testuaren soinu-grabaketa, 10 min

Ingelesezko pareta-testuaren korritzea: 17 min

Claire Atherton-en adeitasunez



21. Instalazioaren kokapena, La Virreina, Bartzelona, 2023-2024

## **Egile eskubideak**

1 – DR.

4, 6, 12, 13, 16, 18

© Chantal Akerman Fundazioa

2, 3, 11 – Argazkia: Hans Wilschut Estudioa

8, 9 – Argazkia: Claire Atherton

5 – Argazkia: Camden Arts Museum

7 – Argazkia: Gabi Carrera

10 – Argazkia: Elsa Quinette

14, 17 – Argazkia: Pep Herrero

15 – Argazkia: Rebecca Fanuele

19, 20 – Argazkia: Robert Fenz

21 – Argazkia: Pep Herrero

Irudi guztiak 1.a eta 21.a izan ezik:

Chantal Akerman Fundazioaren

eta Marian Goodman Galeriaren adeitasunez